

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ludvíka Davida a soudců Kateřiny Šimáčkové (soudkyně zpravodajky) a Vojtěcha Šimíčka o ústavní stížnosti stěžovatelů **J. K. a A. K.**, obou zastoupených JUDr. Václavem Hochmannem, advokátem se sídlem ve Zlíně, Rašínova 3, proti usnesení Okresního soudu v Písku ze dne 15. prosince 2016 č. j. 12 Nc 5118/2007-165, usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. února 2017 č. j. 24 Co 222/2017-190 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2017 č. j. 20 Cdo 1822/2017-217, s návrhem na vyslovení neústavnosti ustanovení § 71a odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění účinném do 3. 10. 2017 ve slově „nezletilé“ a ustanovení § 71a odst. 4 písm. b) zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění účinném do 3. 10. 2017 ve slově „nezletilé“, za účasti Okresního soudu v Písku, Krajského soudu v Českých Budějovicích a Nejvyššího soudu jako účastníků řízení a M. K., jako vedlejšího účastníka, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2017 č. j. 20 Cdo 1822/2017-217 bylo porušeno právo stěžovatelů na přístup k soudu zaručené článkem 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a usneseními Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 2. 2017 č. j. 24 Co 222/2017-190 a Okresního soudu v Písku ze dne 15. 12. 2016 č. j. 12 Nc 5118/2007-165 bylo porušeno právo stěžovatelů na soudní ochranu zaručené článkem 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na zvláštní ochranu dětí a mladistvých zaručené článkem 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Tato rozhodnutí se proto ruší.

III. Návrh na vyslovení, že ustanovení § 71a odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění účinném do 3. 10. 2017 ve slově „nezletilé“ a ustanovení § 71a odst. 4 písm. b) zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění účinném do 3. 10. 2017 ve slově „nezletilé“ byla v rozporu s článkem 32 odst. 1 větou druhou a s článkem 32 odst. 4 větou první ve spojení s článkem 1 větou první Listiny základních práv a svobod, se odmítá.

O d ů v o d n ě n í:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatelé se ústavní stížností domáhají zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, neboť se domnívají, že jimi bylo porušeno jejich právo na řádný a zákonný proces zakotvené v článku 90 Ústavy, jejich právo na soudní ochranu zakotvené v článku 36 odst. 1 a 2 a článku 38 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), v článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a v článku 14 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a

politických právech, jejich právo na přístup k soudu zakotvené v článku 36 odst. 1 a 4 Listiny a jejich právo na rodičovskou výchovu a péči zakotvené v článku 32 odst. 4 Listiny.

2. Z ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí a předloženého spisu Ústavní soud zjistil, že v řízení vedeném u Okresního soudu v Písku pod sp. zn. 12 Nc 5118/2007 byla usnesením ze dne 23. 10. 2007 č. j. 12 Nc 5118/2007-26 na majetek povinného, otce stěžovatelů, nařízena exekuce k uspokojení pohledávky oprávněných ve výši 142 461 Kč, která představuje dlužné výživné pro stěžovatele za dobu od 1. 9. 2000 do 30. 9. 2007, kdy oba stěžovatelé byli nezletilí, a dále exekuce běžného výživného od 1. 10. 2007 ve výši 2 000 Kč měsíčně na tehdy nezletilého J. a ve výši 1 500 Kč měsíčně na tehdy nezletilou A. Provedením exekuce byl pověřen soudní exekutor JUDr. Martin Růžička.

3. Soudní exekutor vydal dne 24. 10. 2016 exekuční příkaz č. j. 077 EX 4759/07-181, kterým rozhodl o pozastavení řídičského oprávnění povinného.

4. Povinný svým podáním ze dne 18. 11. 2016 navrhl zrušení uvedeného exekučního příkazu. Oprávnění stěžovatelé vyjádřili s takovým postupem svůj nesouhlas. Soudní exekutor s ohledem na nesouhlas oprávněných návrhu na částečné zastavení exekuce nevyhověl, a postoupil věc k rozhodnutí exekučnímu soudu.

5. Okresní soud svým usnesením ze dne 15. 12. 2016 č. j. 12 Nc 5118/207-165 exekuci pozastavením řídičského oprávnění povinného částečně zastavil. Soud dospěl k závěru, že jsou dány podmínky pro zastavení exekuce v části prováděné pozastavením řídičského oprávnění povinného ve smyslu § 268 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) ve spojení s ustanovení § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném do 3. 10. 2017 (dále jen „exekuční řád“), neboť oba oprávnění nabyli zletilosti, a tudíž odpadla podmínka pro realizaci exekuce uvedeným způsobem. Nadto soud podotkl, že v projednávané věci je exekuce vedena již od roku 2007 a pozastavení řídičského oprávnění povinného bylo opakovaně nařizováno a rušeno, aniž by tato skutečnost motivovala povinného dluh uhradit. Tento způsob exekuce se proto nejeví jako efektivní. Soud dále uvedl, že neshledal důvod pro předložení věci Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení ustanovení § 71a exekučního řádu, jak navrhovali stěžovatelé.

6. Krajský soud v Českých Budějovicích svým usnesením ze dne 16. 2. 2017 č. j. 24 Co 222/2017-190 usnesení okresního soudu potvrdil. Krajský soud se ztotožnil s právním posouzením věci soudem prvního stupně a doplnil, že tak významné omezení povinného, jakým je pozastavení řídičského oprávnění, je ospravedlnitelné pouze tehdy, má-li sloužit k ochraně nezletilých dětí a jejich aktuální výživy. Taktéž neshledal důvody pro předložení věci Ústavnímu soudu.

7. Proti usnesení krajského soudu podali stěžovatelé dovolání, které Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 26. 10. 2017 č. j. 20 Cdo 1822/2017-217 odmítl. Uvedl totiž, že dovolateli předestřená otázka výkladu ustanovení § 71a odst. 1 exekučního řádu nemůže založit přípustnost dovolání, neboť jde o otázku jednoduchou, jejíž řešení vyplývá z právní úpravy, a proto není zapotřebí, aby byla dovolacím soudem řešena.

II. Obsah ústavní stížnosti a vyjádření účastníků řízení

8. Stěžovatelé spatřují porušení svých práv v nesprávné interpretaci a aplikaci ustanovení § 71a odst. 1 a 4 exekučního řádu, neboť okresní a krajský soud nesprávně dovodily, že v projednávané věci nelze vést exekuci pozastavením řídičského oprávnění povinného, a dále též v postupu Nejvyššího soudu, který se podle jejich názoru vůbec nevypořádal s argumentací obsaženou v dovolání, čímž jim upřel přístup k soudu. Podle stěžovatelů je pro splnění podmínek nařízení exekuce pozastavením řídičského oprávnění rozhodné, zda vymáhaná pohledávka vznikla v době nezletilosti oprávněných, a nikoliv to, zda jsou oprávnění nezletilí v době jejího vymáhání. Opačný výklad by vedl k tomu, že by předmětné ustanovení ztratilo svůj smysl, neboť by povinnému vždy postačilo vyčkat zletilosti oprávněných, aby mu bylo řídičské oprávnění navraceno, aniž by čehokoliv uhradil. Pokud by však dospěl Ústavní soud k závěru, že nelze předmětné ustanovení vykládat předestřených způsobem, stěžovatelé eventuálně navrhnou, aby byla vyslovena neústavnost předmětného ustanovení, neboť nedůvodně rozlišuje mezi nezletilými a zletilými dětmi.

9. Nejvyšší soud ve svém vyjádření uvedl, že je přesvědčen, že svým rozhodnutím či postupem žádné ústavně zaručené právo stěžovatelů neporušil, a navrhl proto ústavní stížnost odmítnout.

10. Krajský soud ve svém vyjádření uvedl, že jím provedený výklad ustanovení § 71a odst. 1 a 4 exekučního řádu považuje za ústavně konformní a současně vyvážený, neboť přihlíží jak k majetkovým právům oprávněných dětí, tak i k majetkovým právům povinného.

11. Okresní soud odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí.

12. Stěžovatelé v replice uvedli, že Nejvyšší soud ve svém vyjádření nereaguje na jejich ústavně právní argumentaci. Zdůraznili, že účelem předmětného ustanovení exekučního řádu je vymození dluhů na výživném, rozhodná je tedy povaha vymáhaného nároku. K vyjádření krajského soudu pak uvedli, že ochrana oprávněného musí být zaručena minimálně na stejné úrovni jako ochrana povinného a že jakkoliv se může zdát výklad předmětného ustanovení zastávaný stěžovateli přísný, povinný musí být podle nich připraven nést negativní důsledky svého protiprávního počínání.

13. Vedlejší účastník se k návrhu stěžovatelů nevyjádřil.

III. Formální předpoklady projednání návrhu

14. Ústavní soud posoudil splnění podmínek řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*), neboť stěžovatelé vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

III. Hodnocení Ústavního soudu

15. Ústavní soud se seznámil s ústavní stížností, podanými vyjádřeními a obsahem spisového materiálu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

16. V řízení o ústavních stížnostech [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu] se Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) omezuje na posouzení, zda rozhodnutí orgánů veřejné moci nebo postupem předcházejícím jejich vydání nebyla porušena ústavně zaručená základní práva a svobody.

17. Ústavní soud připomíná, že k výkladu podústavního práva jsou povolány obecné soudy v čele s Nejvyšším soudem, nikoliv Ústavní soud. Ten může zasáhnout proti výkladu určitého ustanovení toliko tehdy, jestliže by takovýto výklad vedl k protiústavnosti, případně zakládal-li by extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a právními závěry na nich učiněnými. Obecný soud je povinen vykládat podústavní právo způsobem, který je v souladu s ústavou (ústavně konformní výklad) a umožňuje účinnou ochranu základních práv účastníků řízení. Nelze tedy připustit, aby rozhodnutí založené na zákonem povolené úvaze soudu, vybočilo z mezí stanovených ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou ve smyslu čl. 10 Ústavy [srov. nálezh sp. zn. I. ÚS 528/99 ze dne 28. 8. 2001 (N 126/23 SbNU 217)].

18. Podstatou projednávané věci je otázka, zda je nabytí zletilosti oprávněných důvodem zastavení exekuce pozastavením řídičského oprávnění povinného nařízené k vymožení nedoplatku na výživném za dobu nezletilosti oprávněných. Pro zodpovězení této otázky bylo nezbytné, aby obecné soudy přesvědčivě vyložily ustanovení § 71a odst. 1 exekučního řádu a jako v každém jiném případě interpretace podústavního práva zvolily ústavně konformní výklad.

19. Podle ustanovení § 71a odst. 1 exekučního řádu exekuční příkaz k pozastavení řídičského oprávnění povinného může exekutor vydat pouze tehdy, jestliže je v exekuci vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě.

20. Podle ustanovení § 71a odst. 4 exekučního řádu exekutor zruší exekuční příkaz pozastavením řídičského oprávnění, prokáže-li povinný, že k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, nezbytně potřebuje své řídičské oprávnění, nebo zaplatí-li povinný nedoplatek výživného na nezletilé dítě.

21. Exekuce pozastavení řídičského oprávnění je svou podstatou odlišná od jiných způsobů provedení exekuce. Nejde totiž o realizační způsob, který by vedl k přímému vynucení povinnosti, ani se nejedná o zajišťovací způsob exekuce. Tento způsob má donucovací charakter a povinný jím má být natolik omezen v běžném životě, aby jej to přimělo k urychlené úhradě nedoplatku na výživném. Jde tedy o závažný zásah do práv povinného bez zjevné souvislosti s vymáhanou pohledávkou, který je odůvodněn právě významem zájmu, k jehož ochraně má tento institut sloužit.

22. Lze dovodit, že exekuční řád v rozhodném znění přiznával takový význam výhradně nedoplatku na výživném na nezletilé dítě. Ústavní soud se již v minulosti též vyjádřil k povaze výživného pro nezletilé dítě. Jakkoli platí, že dosažení zletilosti dítěte nemá pro trvání vyživovací povinnosti hmotněprávní význam, je odlišná situace u nezletilého dítěte, které je s ohledem na stupeň svého fyzického a psychického vývoje zcela či převážně odkázáno na svoje rodiče, a dítěte zletilého, u něhož by mělo obecně

platit, že bude vyvíjet přiměřené úsilí k tomu, aby se uživilo samo, pakliže se samozřejmě nevyskytnou okolnosti, které tomu zcela nebo částečně brání [srov. bod 24 a 25 nálezu sp. zn. II. ÚS 2121/14 ze dne 30. 9. 2014 (N 182/74 SbNU 591)]. Zákodárce pak zřejmě vycházel z obdobných východisek, když omezil tento způsob exekuce výlučně pro situace, kdy je vymáhán nedoplatek na výživném pro nezletilé dítě.

23. Obecné soudy uvedené omezení využití tohoto způsobu provedení exekuce vyložily tak, že podmínka vymáhání nedoplatku na výživném pro nezletilé dítě je splněna toliko tehdy, trvá-li nezletilost oprávněných po celou dobu, po kterou exekuce probíhá. Takový výklad však nemá oporu v dikci předmětného ustanovení, které výslovně stanoví, že exekuci lze tímto způsobem provést, je-li vymáhán „nedoplatek výživného na nezletilé dítě“, nikoliv je-li oprávněný v době nařízení a trvání exekuce nezletilý, jak mimo rámec doslovného znění příslušného ustanovení vyložily obecné soudy. Nabytím zletilosti oprávněného však nedochází ke změně podstaty vzniklé pohledávky. Skutečnost, že výživné na nezaopatřené nezletilé dítě nebylo řádně a včas zapláceno, neznamena, že tyto prostředky na výživu dítěte nemusely být vynaloženy. Tyto prostředky musely být vynaloženy z jiných zdrojů, zpravidla ze zdrojů druhého z rodičů a zájem na jejich vymožení trvá. Nabytím zletilosti dítěte se též nemění podstata pohledávky, která je stále nedoplatkem výživného na nezletilé dítě. Obdobně jako Ústavní soud již v minulosti vyslovil, že je nepřipustné, aby dítě do dospělosti vstupovalo s dluhy, které mohou mít rdousivý účinek (srov. nález Pl. ÚS 9/15 ze dne 8. 8. 2017, publikovaný pod č. 338/2017 Sb. nebo nález sp. zn. I. ÚS 1775/14 ze dne 15. 2. 2017), je též zájem na to, aby byly řádně vymoženy pohledávky, které dítěti vznikly za dobu trvání nezletilosti vůči jiným osobám, tím spíše jde-li o pohledávky vůči jeho rodiči, tedy osobě, která by měla jeho vstup do dospělosti usnadňovat, a nikoliv komplikovat.

24. Nastíněný výklad je též v souladu s celkovou koncepcí procesní úpravy řízení o výživném. Obdobně totiž též řízení ve věcech výživy nezletilých podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dříve podle o. s. ř.) má specifický charakter; v tomto režimu je přitom rozhodováno o výživném za dobu nezletilosti dítěte bez ohledu na skutečnost, zda dítě mezitím nabylo zletilosti [srov. nález sp. zn. I. ÚS 564/07 ze dne 19. 2. 2008 (N 37/48 SbNU 459) nebo nález sp. zn. II. ÚS 438/17 ze dne 23. 1. 2018)]. V posledně citovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 438/17 Ústavní soud shledal potřebu vyšší ochrany věřitele pohledávky v případě rozhodování o výživném dítěte za dobu jeho nezletilosti, bez ohledu na skutečnost, že nabylo již zletilosti.

25. Je přitom namístě uvést, že oporu pro takový postup, který zvolil okresní soud, nelze nalézt ani v exekučním řádu, ani v o. s. ř. Obecné důvody pro zastavení exekuce jsou stanoveny v ustanovení § 268 o. s. ř., které se na exekuční řízení použije v souladu s ustanovením § 52 odst. 1 exekučního řádu. K těm v minulosti Ústavní soud uvedl, že zatímco důvody zakotvené pod písmeny a) až g) jsou důvody konkrétními, důvod uvedený pod písmenem h) je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu [srov. např. nález sp. zn. IV. ÚS 3216/14 ze dne 17. 12. 2015 (N 218/79 SbNU 503)]. Z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu rozhodnutí) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu rozhodnutí je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí jakožto procesní institut vybudován, anebo je

protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti, vyplývající z vykonávaného titulu (srov. nálezný sp. zn. II. ÚS 502/17 ze dne 10. 1. 2018). Z žádného z vyjmenovaných důvodů přitom neplyne povinnost, ba ani možnost, exekutora zastavit exekuci v případě, že je exekuce realizována pozastavením řídičského oprávnění a oprávněný v jejím průběhu nabude zletilosti.

26. Vedle zastavení exekuce předvídá exekuční řád též možnost zrušení exekučního příkazu. Zrušení exekučního příkazu je od novely exekučního řádu provedené zákonem č. 347/2007 Sb. s účinností od 1. 1. 2008 alternativou k zastavení exekuce, která odstraňuje nezbytnost soudního rozhodnutí a zjednodušuje tak exekuční řízení. Specifické důvody pro zastavení exekuce či pro zrušení exekučního příkazu jsou stanoveny také pro některé konkrétní způsoby provedení exekuce. Ustanovení § 71a exekučního řádu upravující provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění stanoví toliko dva specifické důvody pro zrušení exekučního příkazu, a to v případě, že povinný prokáže, že potřebuje řídičské oprávnění k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost nebo je-li nedoplatek na výživném uhrazen. Ani exekuční řád tedy neobsahuje specifické ustanovení, které by stanovilo povinnost (či možnost) exekutora exekuci zastavit či zrušit exekuční příkaz v případě, že oprávněný dosáhne zletilosti. Také ze skutečnosti, že zákonodárce takový důvod zastavení exekuce nebo zrušení exekučního příkazu speciálně pro tento způsob exekuce nestanovil, lze dovozovat, že zastavení exekuce v případě nabytí zletilosti oprávněným zákonodárce nezamýšlel a zároveň zastavení exekuce nemohli oprávnění v takovém případě předpokládat. Je nutno též vyzdvihnout, že obecné soudy ve svých rozhodnutích též opomněly uvést, ze kterého konkrétního ustanovení exekučního řádu nebo o. s. ř. splnění podmínek pro zastavení exekuce dovozují.

27. Jak již Ústavní soud opakovaně judikoval, na základě mezinárodního práva a ústavního pořádku České republiky mají být nezletilí pod zvláštní ochranou. Ta je dětem a mladistvým v první řadě zaručena čl. 32 odst. 1 Listiny. Jde o právo, jehož je možné se podle čl. 41 Listiny domáhat pouze v mezích zákonů, které ho provádějí. Toto ustanovení je však též interpretační pomůckou. Pokud zákon umožňuje takový výklad, který povede k ochraně dětí a mladistvých, pak soudy při interpretaci zákona musí zvolit takovou formu výkladu, která má za cíl chránit děti a mladistvé.

28. Obecné soudy v posuzovaném případě však zvolily dokonce extenzivní výklad práv rodiče povinného k platbě výživného na nezletilé děti a poskytly mu širší ochranu, než jak stanoví zákon, a učinily tak v neprospěch nároku oprávněných, vymáhajících nedoplatek výživného na nezletilé dítě. Výklad zákonné povinnosti rodiče byl tedy v posuzovaném případě proveden v rozporu s ústavně zaručenou ochranou dětí a mladistvých. Interpretace obecných soudů ve prospěch práva povinného rodiče nadto může vést k tomu, že demotivuje povinné rodiče uhradit co nejdříve výživné na nezletilé dítě, neboť pokud vyčkají až do zletilosti oprávněného dítěte, jejich právní situace se zlepšší a i přes svůj dluh výživného na nezletilé dítě již nebudou muset strpět omezení, které se podle zákona vztahuje na určitý typ pohledávky, nikoli na věk oprávněného. Také Úmluva o právech dítěte v čl. 3 odst. 1 vyžaduje, aby zájem dítěte byl předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými, nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Jedním z významů citovaného ustanovení je, že slouží jako základní interpretační princip pro soudy a další orgány veřejné moci při výkladu právních předpisů dopadajících na děti a mladistvé, a to tím způsobem, že je-li možné

interpretovat právní předpis vícero způsoby, mají zvolit ten, který nejefektivněji naplňuje nejlepší zájem dítěte [srov. výše citovaný náleze Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS1775/14, sp. zn. Pl. ÚS 9/15 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 11. 2014 č. j. 1 As 116/2014-29 (3191/2015 Sb. NSS)]. V čl. 3 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte se státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zavazují zajistit dítěti takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jeho blaho, přičemž berou ohled na práva a povinnosti jeho rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných, a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření. Podle čl. 27 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte rodiče nebo jiné osoby, které se o dítě starají, nesou v rámci svých schopností a finančních možností základní odpovědnost za zabezpečení životních podmínek nezbytných pro rozvoj dítěte. I z těchto mezinárodněprávních závazků pro Českou republiku vyplývá povinnost zajistit dětem takovou ochranu a péči, která je nezbytná pro jejich blaho.

29. Lze tedy shrnout, že výklad ustanovení § 71a odst. 1 exekučního řádu, k němuž přistoupily obecné soudy, logicky neplyne ze znění zákona ani z celkové koncepce specifické ochrany práva nezletilého na výživu obsaženou v procesních předpisech. Takový výklad je též v rozporu s ústavně zaručeným právem dětí a nezletilých na zvláštní ochranu. Zastavení exekuce z důvodu nabytí oprávněných zletilosti pak nemá oporu v exekučním řádu ani o. s. ř. **Zastavení exekuce pozastavením řídičského oprávnění povinného z důvodu nabytí zletilosti oprávněnými, kteří se domáhají vymození nedoplatku na výživném za dobu jejich nezletilosti, tak představuje porušení jejich práva na soudní ochranu zaručeného článkem 36 odst. 1 Listiny a též práva na zvláštní ochranu dětí a mladistvých zaručeného článkem 32 odst. 1 Listiny.**

30. Ústavní soud shledal, že svým postupem pochybil také Nejvyšší soud, který se stěžovateli předloženou otázkou výkladu ustanovení § 71a odst. 1 exekučního řádu odmítl zabývat a uvedl, že „*nejde o otázku, která by mohla otevřít přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť jde o otázku jednoduchou, jejíž řešení vyplývá z právní úpravy, a proto není zapotřebí její řešení v rozhodovací praxi soudů.*“

31. Jak Ústavní soud již v minulosti uvedl, z hlediska ústavní konformity rozhodnutí Nejvyššího soudu o nepřipustnosti dovolání může Ústavní soud posuzovat v zásadě jen dva okruhy otázek – zda se Nejvyšší soud náležitě vypořádal s právní otázkou předestřenou dovolatelem a zda tímto rozhodnutím neaproboval výklad, který je ústavně nekonformní [srov. např. náleze sp. zn. II. ÚS 2312/15 ze dne 9. 2. 2016 (N 30/80 SbNU 391)]. Prvá otázka se odvíjí od toho, že ani řízení o dovolání se nevymyká obecným požadavkům na předvídatelnost soudního rozhodování, jakož i na srozumitelnost, dostatečnost a přesvědčivost odůvodnění soudních rozhodnutí [srov. např. náleze sp. zn. II. ÚS 313/14 ze dne 15. 4. 2014 (N 59/73 SbNU 151)]. Ačkoliv vypořádání se s předestřenou právní otázkou nemusí být obsáhlé [srov. náleze sp. zn. II. ÚS 1257/15 ze dne 1. 10. 2015 (N 180/79 SbNU 33)], nelze konstatovat, že Nejvyšší soud této povinnosti dostál, pokud na argumentaci účastníka řízení uplatněnou v dovolání nijak nereaguje [srov. např. náleze sp. zn. IV. ÚS 2642/14 ze dne 28. 1. 2016 (N 18/80 SbNU 225) či náleze sp. zn. II. ÚS 885/13 ze dne 25. 3. 2014 (N 41/72 SbNU 479)] či pokud reaguje jen zcela obecně bez vazby na jednotlivé konkrétní námitky v dovolání [náleze sp. zn. I. ÚS 962/14 ze dne 19. 8. 2014 (N 155/74 SbNU 323)].

32. Těmto principům dovolací soud ve svém rozhodnutí nedostál. V první řadě o. s. ř. **nestanoví nepřipustnost dovolání, v nichž dovolatel předkládá právní otázku,**

jejíž řešení má dovolací soud za zřejmé a jednoduché (srov. *a contrario* § 237 a § 238 o. s. ř.). Pokud tedy Nejvyšší soud připustil, že jde o otázku v rozhodovací praxi dosud neřešenou, bylo na místě, aby v souladu s ustanovením § 237 ve spojení s ustanovením § 243d a § 243e o. s. ř. ve věci meritorně rozhodl a předloženou právní otázku vyřešil. Nadto lze konstatovat, že v projednávané věci o otázku jednoduchou, která má zjevné řešení plynoucí z právní úpravy, nešlo, jak bylo rozvedeno výše. **Postupoval-li Nejvyšší soud tak, že dovolání jako nepřijatelné odmítl, přestože sám připustil, že mu dovolatelé předkládají právní otázku dosud neřešenou, porušil právo stěžovatelů na přístup k soudu zakotvené v článku 36 odst. 1 Listiny.**

33. Ústavní soud proto podané ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil, a to v souladu s ustanovením § 82 odst. 1 a 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu ve znění pozdějších předpisů.

34. Návrhu stěžovatelů na zrušení napadených ustanovení exekučního řádu Ústavní soud nevyhověl, neboť ústavní stížnosti stěžovatelů bylo možno vyhovět při využití ústavně konformního výkladu napadeného zákonného ustanovení, aniž by bylo nutné jej rušit. Proto Ústavní soud v této části ústavní stížnosti odmítl podle § 43 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. října 2018

Ludvík David
předseda senátu

